

רצח ילדים בידי הוריהם - האם ניתן למנוע את הרצח הבא?

סוגיית רצח ילדים בידי הוריהם הינה סוגיה מורכבת ביותר הגוררת תגובה ציבורית נזעמת. האינטרס הציבורי הוא לדעת מדוע לא הגנו על חסר הישע והאם היה ניתן למנוע את המעשה מעורר הסלידה. חלק מהזעם מופנה לאגף הרווחה שנתפס כבעל יכולת למנוע אירועים אלה אומנם לצערנו קשה לנבא התנהגויות בלתי מרוסנות של בני אדם ולעיתים רבות, רק לאחר שהמעשה הנורא נעשה, ניתן להבחין בדיעבד בהתנהגויות מוזרות שהיו צריכות להדליק בקרב הסובבים נורה אדומה. מהו הפרופיל האישי של הורה שרוצח את ילדיו? האם בכל זאת ניתן למנוע את המעשה הנפשע ולהציל חיים? עו"ד אסף דוק מסביר.

ניבוי התנהגות אלימה ומסוכנת עשויה פעמים רבות להתרחש רק לאחר ביצוע העבירה הפלילית ולכן הערכת המסוכנות הקלינית של החשוד או האשם בעייתית. ישנה השערה כי טיפול המתמקד באיתור הדחפים והמניעים התוקפניים של המטופל עשוי להפחית ואף לרסן כליל התנהגויות אלימות בעתיד. יחד עם זאת, רצח של ילדים על ידי הוריהם, הינה תופעה נדירה ומסיבה זו קשה לזהותה ולמנועה.

האם קיים פרופיל אישיות להורה רוצח?

מחקרים מצביעים כי תהליך של פרידה וגירושין המלווה בזעם ובכעסים על בן או בת הזוג עשוי לעורר תחושות נקמה ורצון להעניש את האחר באמצעות נטילת חייהם של ילדיו, האנשים הקרובים לו ביותר. לרוב ההורה הרוצח סובל מאישיות אימפולסיבית או מדיכאון ואין הוא מצליח להתמודד עם תסכול וכעס. למרות התפיסה כי הכתובת הייתה על הקיר וטרם הרצח התקיים טיפול כושל רווי באלימות, הדבר מוטעה. אירועי רצח ילדים בידי הוריהם הינם נדירים ולכן לא קיימת האפשרות לזהות ולאחר זאת בצורה נכונה. כמו כן קשה להעריך את מדיניותם של שירותי הרווחה.

חלה מורכבות בחיזוי ההורה שירצח את ילדיו והטענה כי גבר שהתנהג באלימות כלפי אשתו ובעל קושי להתמודד עם תסכול, כעס ופרידה יהיה הרוצח הבא - מופרכת. ממחקרים עולה כי חלק מההורים שרצחו את ילדיהם נעדרי עבר פלילי ואינם צורכים אלכוהול או סמים. אומנם, ברוב מקרי הרצח עומדים אבות נורמטיביים שנלחמים על זכותם לראות את ילדיהם ומולם עומדות נשותיהן המצמצמות למינימום האפשרי ומגבילות את הסדרי הראייה.

רצח ילדים בידי הוריהם בראי הפסיקה

תיק פלילי חמור 53758-07-13 - הנאשם הורשע בשני מאסרי עולם בגין רצח שתי בנותיו הקטנות. בינואר 2009 הנאשם נישא לאמן של המנוחות, בנות ארבע ושנתיים במותן. בסוף חודש אוקטובר שנת 2011 התערערו היחסים בין הנאשם לאשתו שכללו אלימות והשפלה מצדו. בעקבות כך, האם לקחה את בנותיה לבית הוריה. בחודש נובמבר באותה השנה, חטף הנאשם את אחיה של אשתו ואיים כי אם לא תעביר לידי את בנותיו הוא יהרוג אותן. בשל כך עברו הבנות למשמרתן והן גדלו בביתה של גרושתו של הנאשם. הנאשם מנע מאשתו הנוכחית לפגוש את בנותיה, אומנם היא עשתה כן. לאחר שהדבר נודע לו חטף הוא את אחיינו יחד עם אחיו של הנאשם, תוך שהם מאיימים עליו, מכים אותו ומתעמרים בו. בהמשך אלצו אותו לשהות בביתו של הנאשם אולם לבסוף הצליח הוא להימלט לתחנת המשטרה, בלילה לפני הרצח. למחרת קרא הנאשם לבנותיו להגיע לביתו, שם חנק אותן עד שמתן. לאחר מכן תלה אותן באמצעות חבל ונמלט.

תיק פלילי חמור 35162-10-12 - הורשעה הנאשמת ב-12 שנות מאסר בפועל בגין רצח שלושת ילדיה. באמצע חודש

ספטמבר שנת 2012, דמיינה הנאשמת קול שגרם לה לחשוב כי היא חייבת לרצוח את ילדיה בכדי להצילם מהתעללות קשה ואונס. בעקבות כך היא החליטה לרצוח את ארבעת ילדיה. בשעות הבוקר הודיעה הנאשמת לרכב ההסעות כי בתה לא תגיע היום למשפחתון וכך היא נותרה בביתה עם ארבעת ילדיה. לאחר זמן קצר, ניגשה היא למטבח והוציאה סכין גדול בעל להב מרובע המשמש לשחיטת כבשים. היא ניגשה למיטה בה ישן בנה, הרימה את ראשו והכתה עם הסכין בצווארו. בנה החל לצעוק אומנם היא ניסתה את פניו בכרית כדי להשתיקו. בנה אמר לה שבכוונתו ללכת לבית הספר אומנם בתגובה היא אמרה שרצונה שילך לגן עדן ולא יישאר בעולם "מלוכלך". לאחר מכן המשיכה להכותו עד שדימם, נפל על הרצפה ומת. בהמשך הגיעה לבתה שישנה בסלון, העירה אותה והורתה לה לשים שקית ניילון על ראשה. לאחר מכן הכתה אותה עם הסכין עד שמתה. באותו האופן ניגשה לבתה השלישית, חנקה אותה והכתה אותה למוות. הנאשמת ניסתה לשים קץ לחייה אך לא הצליחה בכך. את בתה הרביעית ניסתה לרצוח באכזריות אך היא ניצלה בנס.

איך בכל זאת ניתן למנוע את הרצח הבא ולהציל חיים?

בכדי לזהות באופן המיטבי ביותר הורים בעלי סיכון לרצוח את ילדיהם יש לבחון באופן מעמיק מעבר לחיפוש תסמינים פסיכויים או סוציומטיים כיוון שהללו אינם מנבאים כיאות. לא כל הורה הלוקה בנפשו פוגע בילדיו ויש לחפש את המארג הייחודי של ההורה. יש לבחון את הדינמיקה האישיותית של ההורה תוך התבוננות מעמיקה לנבכי נפשו שעשויה לשפוך אור על ההבנה הנוגעת למניע הרצח. יש לנסות לזהות אנשים שמדחיקים בקרבם אלימות או שחוו טראומות וחסכים רגשיים בילדותם שבעקבותיהם אינם מסוגלים לפתח קשרי אובייקט תקינים וכהורים עלולים להפעיל אלימות כלפי ילדיהם ואף לפתח אפיזודות פסיכוטיות.

זיהוי גורמי הסיכון והבנת המאפיינים והמנגנונים עשויים להוות אבן דרך בקרב אנשי מקצוע ביישום ובתכנון תכניות מניעה. כמו כן, נדרש שיתוף פעולה ואינטגרציה בין אנשי המקצוע בכדי לזהות את גורמי הסיכון ולהפיק תועלת מיטבית מהידע. מחקר מעמיק בנושא ויצירת פרופיל אישיותי של הורה העשוי לבצע את המעשה הנפשע עשוי ליצור רשת הגנה כלפי ילדים בסכנה תוך קידום העברת המידע בין אנשי הטיפול בכדי לצמצם ולמנוע את מקרי הרצח ולהתאים טיפול מותאם אישית למשפחות.